

6. Казаков В. А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение : учебное пособие / В. А. Казаков. – К. : Вища школа, 1990. – 248 с.
7. Красюк Ю. П. Базові компоненти модульно-рейтингової системи навчання / Ю. П. Красюк, Л. М. Петренко // Удосконалення змісту та форм організації навчального процесу відповідно до міжнародних стандартів : зб. матеріалів наук.-метод. конф. 2-4 лют. 2005 р. – К. : КНЕУ, 2005. – Т. 1. – С. 138.
8. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу. Документи і матеріали. Травень – грудень 2004 р. – Ч. 2 / упор. : М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук [та ін.]. – Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2004. – 202 с.
9. Педагогика и психология высшей школы: Серия “Учебники. Учебные пособия”. – Ростов-на-Дону : “Феникс”, 1998. – С. 102-103.
10. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи : підручник для студ. пед. факульт. / О. Я. Савченко. – К. : Абрис, 1997. – 416 с.
11. Сисоєва С. О. Інформаційна компетентність фахівця : навч.-метод. посіб. / С. О. Сисоєва, Н. В. Баловсяк. – Чернівці : Технодрук, 2006. – 208 с.

БОНДАРЬ Л. А. Информационно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов-филологов в условиях современного университетского образования.

В статье рассматривается проблема качества информационно-методического обеспечения самостоятельной работы как важной составляющей профессиональной подготовки студентов-филологов в условиях кредитно-модульной системы организации учебно-воспитательного процесса в вузе.

Ключевые слова: *информационно-методическое обеспечение, профессиональные компетенции, самостоятельная работа.*

BONDAR L. A. Informational and methodological support for independent work as an important component of the professional training the students-philologists in a credit-modular system of organizing the educational process at the university.

The problem of quality of informational and methodological support for independent work as an important component of the professional training the students-philologists in a credit-modular system of organizing the educational process at the university is considered in this article.

Keywords: *information and methodological support, professional competence, independent work.*

**Волинець Ю. О.
Київський університет імені Бориса Грінченка**

**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ
МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
ДО ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

У статті розкриваються теоретичні основи формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів; визначаються зміст і сутність базових понять.

Ключові слова: *дослідницька діяльність; сутнісні характеристики готовності; структура і компоненти готовності студентів до дослідницької діяльності.*

Розбудова незалежної України потребує змін у системі освіти з метою відтворення інтелектуального потенціалу суспільства, що зумовлюють потребу відповідної кадрової підготовки вихователів дошкільних навчальних закладів.

закладів, здатних досліджувати, застосовувати новітні досягнення науково-технічного прогресу для реалізації нових підходів, науково-дослідної діяльності. У процесі професійної підготовки у ВНЗ відбувається особистісне-професійне становлення сучасного фахівця, що значною мірою залежить від рівня професійної підготовки та готовності до навчання і виховання особистості.

Нами встановлено, що вдосконалення професійної підготовки педагогічних кадрів є актуальною проблемою сьогодення, одним із завдань якої є забезпечення високого рівня готовності студентів – майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до дослідницької діяльності. Таким чином, навчально-виховний процес вищого навчального педагогічного закладу має забезпечити ґрунтовну професійну підготовку майбутніх вихователів ДНЗ до дослідницької діяльності, створити сприятливі умови для виявлення і розвитку їхніх творчих здібностей, готовності до дослідницької діяльності.

Аналіз досліджень та публікацій засвідчив, що окремими проблемами підготовки майбутнього педагога займалися вчені О. Абдулліна, А. Алексюк (готовність до професійної діяльності), Ю. Бабанський (дидактична підготовка), Н. Буринська, С. Гончаренко, І. Зязюн, С. Мартиненко, О. Пехота, І. Підласий, О. Сластьонін, Л. Хоружа (основи інтегрованого підходу до навчального процесу у ВНЗ). Проблема пізнавальної діяльності та професійної підготовки педагога до науково-дослідницької діяльності розглядалася в працях В. Базелюк, В. Бондаря, Л. Виготського, П. Гальперіна, А. Ліненко, Л. Пуховської, О. Савченко, С. Сисоєвої, Є. Спіцин, Г. Тарасенко, Л. Хомич, П. Щербаня, І. Шапошнікової; підготовка до дослідницької діяльності вихователів ДНЗ порушується у дослідженнях Л. Артемової, А. Богуш, І. Беха, В. Білоусової, О. Гриви, О. Запорожця, Б. Кобзаря, І. Кона, О. Кононко, Г. Майбороди, В. Мухіної, В. Оржеховської, С. Рубінштейна, М. Стельмаховича, О. Сухомлинської, О. Ярмоленко.

Ми вважаємо, що цьому питанню в дошкільній освіті приділяється недостатньо уваги, а проблема готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до дослідницької діяльності є необхідною як в дослідницькій діяльності, так і в практичній роботі. Вона потребує вмінь щодо застосування педагогічних нововведень, прагнень випускника ВНЗ до пізнання нового, творчих пошуків, розвитку інформаційної компетентності. Досягнення дошкільних навчальних закладів, які створюють умови для розвитку сучасної особистості, забезпечуються високим професіоналізмом педагогів, інноваційними пошуками, науковою технологією навчально-виховного процесу, інформатизацією змісту навчального матеріалу, раціональним поєднанням нових і традиційних підходів до виховання дітей дошкільного віку.

Як засвідчив проведений аналіз, питання готовності студентів – майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів – до дослідницької діяльності у вітчизняній науці не знайшло належного науково-теоретичного та практичного визначення, відповідного методичного забезпечення. Це зумовлено недостатньою обґрунтованістю концептуальних завдань щодо формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до дослідницької діяльності, не належним рівнем вивчення перспективного педагогічного досвіду.

З огляду на зазначене, **метою статті** є розкриття теоретичних основ формування готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до дослідницької діяльності.

Актуальність окресленої теми, що охоплює теоретичні основи формування готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до дослідницької діяльності у фаховій підготовці, зумовлена реформуванням вищої освіти, потребами сучасності у високопрофесійних і компетентних фахівцях в галузі дошкільної освіти. У нинішніх умовах важливо враховувати, що професійна компетентність є інтеграцією досвіду шляхом отримання нової інформації, нових ідей і рішень, формування практичних умінь і навичок. Вихователь ДНЗ – це творча особистість, яка має шукати нові методи і прийоми у навчанні та вихованні дітей дошкільного віку, отримувати ґрунтовні знання з психолого-педагогічних дисциплін, фахових методик і здійснювати нові відкриття в педагогіці та методиці навчання та виховання дошкільників.

Концептуальні вимоги до вдосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів знаходяться у протиріччі з її сучасним станом: між номінальним і фактичним характером педагогічної роботи, між критеріями, які визначаються дійсністю; між змістом освіти і його реалізацією в практичній діяльності. Для проведення кваліфікованих досліджень потрібні фахівці з відповідним рівнем підготовки, тому поліпшення готовності майбутніх вихователів до педагогічної дослідницької діяльності передбачає навчання студентів педагогічних навчальних закладів формуванню дослідницьких умінь з проблем навчання та виховання дітей.

Виховний процес у своєму історичному поступі завжди певним чином був пов'язаний з тією філософською проблематикою, яка “осмислювала на відповідному світоглядному рівні ставлення людини до світу, сутність культури, вихідні цінності буття людини в світі, співвідношення її свободи і відповідальності, форми й типи людської ментальності” [3, с. 5].

Зупинимось на питанні тлумачення сутності поняття “готовність студентів до застосування дослідницьких умінь” з дітьми дошкільного віку під час професійної діяльності. Нами з'ясовано, що загальне, формальне вивчення готовності має декілька значень. Готовність майбутнього вихователя ДНЗ до

дослідницької діяльності полягає в наявності освітніх потреб, які базуються на професійній підготовці у вигляді організованої освіти, що переходить в цілеспрямовану дослідницьку роботу; вмінні здійснювати вмотивовану дослідницьку пізнавальну діяльність: самостійно ставити мету, визначати шляхи її досягнення, здійснюючи самостереження, самосприймання, самовдосконалення; сформовані навички самоконтролю, вміння досягати поставленої мети; реалізувати набуті знання для здійснення самореалізації особистості в майбутній професійній діяльності. Дуже складними і суперечливими є рівні готовності, які використовуються в науках. Ми виходимо з положення про "індивідуальний розвиток" і з того, що категорія "готовність" припускає об'єктивний, зовнішній вимір (це система компонентів), а також із того, що існує суб'єктивна готовність особистості, яка має внутрішню систему відрачування і має прояв у переживаннях відносно власного "Я". Йдеться про суб'єктивне сприймання ступеня самореалізації майбутнього вихователя.

Вивчення стану проблеми в науковій літературі засвідчило, що найбільшу увагу дослідники приділяли змісту і специфіці дослідницької діяльності загалом. У більшості праць аналізувались якості та властивості особистості, притаманні їй дослідникові, але розроблення змісту готовності до педагогічної дослідницької діяльності не стало предметом вивчення науковців. Розуміючи актуальність формування готовності педагога до вивчення особистості дитини, узагальнення досвіду та перевірки власних методичних розроблень, необхідно визначити структуру і конкретизувати зміст цього складного особистого утворення, виходячи зі специфіки дослідницької діяльності і вимог, які ставить сьогодення до особистості педагога.

Варто зазначити, що готовність до педагогічної дослідницької діяльності складається з трьох основних структурних компонентів, таких як: *мотиваційного, змістовно-процесуального та виконавського (дослідницького)*. Відповідно до цього ми виділяємо такі етапи формування дослідницьких умінь у процесі навчання у вищому навчальному закладі, а саме:

– **мотиваційний етап**, спрямований на розкриття значущості дослідницьких умінь для професійної діяльності майбутнього педагога;

– **змістовно-процесуальний етап**, що охоплює оволодіння студентами фундаментальними знаннями як теоретичною основою вмінь; теоретичне усвідомлення сутності, структури, організації педагогічної діяльності; практичне оволодіння системою дослідницьких умінь у навчально-виховному процесі та під час педагогічної практики;

– **виконавський (дослідницький) етап** передбачає подальший розвиток дослідницьких умінь у процесі навчально-дослідницької, науково-

дослідницької та практичної роботи студентів.

Загальну структуру готовності майбутнього вихователя ДНЗ до дослідницької діяльності схематично подамо на рисунку 1.

Мотиваційний компонент готовності утворює основу для реалізації інших її структурних компонентів. Мотиви можуть мати соціальний та індивідуальний характер. У свою чергу, кожна з цих груп мотивів може розглядатися з точки зору особистості та з точки зору потреб суспільства. Педагогічна дослідницька діяльність має місце там, де потреба окремої особи задовольняється не тільки проявом інтересу, а й інтересом дії.

Провідними мотивами педагогічної діяльності, як засвідчили в своїх дослідженнях В. Андреев, Н. Кузьміна, є особистісні мотиви, тобто інтереси в дії [1; 4]. Якщо педагог особисто не зацікавлений в проведенні певного виду дослідницької діяльності, то ні вимоги суспільства, ні адміністрації не зможуть змусити його займатися дослідницькою діяльністю.

Змістовно-процесуальний компонент готовності містить інформацію про види педагогічної дослідницької діяльності, їх зміст і процеси здійснення, а також знання статистичних методів у педагогіці. В результаті аналізу праць А. Киверялга, В. Сластьоніна в структурі педагогічних дослідницьких знань визначено такі елементи, як знання експериментальних методів; логіки та структури вивчення індивідуальних особливостей дітей; логіки і структури вивчення педагогічного досвіду; основних принципів педагогічного дослідження; основ систематичного оброблення отриманих результатів і формування висновків.

Першу групу складають знання експериментальних методів, які застосовуються в педагогіці, а також вимір і вимірювальні шкали в дидактиці та педагогіці. Ці знання є методологічною основою практичної педагогічної дослідницької діяльності. Другу групу складають знання критеріїв, які забезпечують педагогу опанування операціональною стороною професійної діяльності, а саме вивчення індивідуальної особистості дітей, з метою розвитку їхніх здібностей. Третю групу складають знання критеріїв, які визначають вид педагогічного досвіду і критеріїв оцінки, а також методів його вивчення і узагальнення. Четверту групу складають знання основних принципів педагогічного дослідження, а також використання системного, діяльнісного, особистісного і діалектичного підходів у педагогіці. П'яту групу складають знання обліку і подання показників.

*Рис. 1 Структура готовності майбутнього вихователя ДНЗ
до дослідницької діяльності*

Система педагогічних дослідницьких знань є підсистемою загально-педагогічних знань, а також теоретичною і методологічною основою

ефективної діяльності педагога. Педагогічні знання вихователя реалізуються в його практичній діяльності, тому вони тісно пов'язані з педагогічними дослідницькими вміннями. Практичні вміння педагога є формою функціонування його теоретичних знань. Формування дослідницьких умінь на всіх зазначених етапах відбувається відповідно до завдань майбутньої професійної діяльності. Аналіз досліджень завдань, що тлумачення сутності готовності і її видів зумовлені завданнями і специфікою діяльності, яка вивчалася в кожному окремому дослідженні. Ми ж ставимо перед собою завдання формування дослідницьких умінь у майбутнього вихователя у фаховій підготовці, яке є системою, що складається із зазначених попередніх структурних компонентів: мотиваційного, змістовно-процесуального та виконавського (або дослідницького).

Нами встановлено, що ефективність формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до дослідницької діяльності залежить від умов:

- професіоналізації пізнавально-пошукової діяльності студентів;
- сполучення різних видів підготовки до професійної діяльності вихователя;
- застосування системи диференційованих завдань;
- індивідуальний підхід до вибору напрямку, змісту і форм студентських досліджень;
- варіативність шляхів здійснення студентом досліджень з урахуванням професійної підготовки;
- диференційований підхід до вибору методів педагогічного впливу на студентів, які знаходяться на різних рівнях готовності сформованості дослідницьких умінь;
- створення сприятливого психологічного клімату між студентами і викладачами. Ці умови мають бути враховані при розробці педагогічної моделі формування дослідницьких умінь майбутніх педагогів у фаховій підготовці.

Ми погоджуємося з думкою С. Мартиненко, яка зазначає, що “праця педагога є складним процесом, у структурі якого виокремлюються такі елементи: педагогічна інтерпретація соціальних явищ, своєрідний переклад загальних, суспільних мети і завдань мовою педагогічних цілей і завдань, методичне забезпечення і безпосередня організація навчально-виховної взаємодії, використання можливостей навчальної діяльності, різноманітних інформаційних і виховних впливів макро-, мезо- і мікросоціального середовища, аналіз досягнутого результату, співвіднесення його з поставленими метою і завданнями” [5, с. 33].

В. Базелюк вважає, що перехід нашої країни до інформаційного суспільства потребує значного оновлення системи освіти, зміни її характеру (спрямованості, цілей, змісту) та суттєвого підвищення її якості, що є можливим за рахунок впровадження прогресивних освітніх технологій та

вивчення рівня функціонування й розвитку педагогічних систем на основі об'єктивної, достовірної, науково обґрунтованої інформації. Отримати таку інформацію можливо лише "на основі наукових досліджень, методик проведення яких напрацювали сучасні педагогіка, психологія, соціологія та інші науки" [1, с. 6], тому оволодіння технологіями дослідницької роботи стало потребою і вимогою компетентного педагога.

Характеризуючи готовність студентів – майбутніх вихователів ДНЗ до дослідницької діяльності, науковці використовували поняття, що по-різному відображають її зміст і сутність, виокремлюють її різні складові та аспекти. Найбільш розповсюджені серед них є "дослідницькі вміння" (О. Абдуліна, І. Каташинська), "навчально-дослідницька діяльність" (Н. Амеліна, М. Князєв, О. Рогозіна), "готовність до дослідницької діяльності" (В. Борисова). Вченими детально обґрунтовується роль і функції дослідницької діяльності в підготовці майбутніх спеціалістів, значимість науково-дослідницької роботи у вивченні різних навчальних дисциплін; демонструється різноманітність форм навчальної і позанавчальної роботи дослідницького характеру. Водночас склалася певна суперечність у розумінні процесу підготовки студентів до дослідницької діяльності, а сам зміст цього поняття був збіднений за рахунок надмірної уваги до нормативної складової у його структурі.

Отже, проведений аналіз формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до дослідницької діяльності засвідчив широкі можливості реалізації діяльнісного підходу, встановлення рівнів засвоєння знань, умінь і навичок майбутніми педагогами тощо. Варто зазначити, що проблема формування дослідницьких умінь у майбутніх вихователів у процесі фахової підготовки, незважаючи на актуальність і гостроту проблеми, є недостатньо дослідженою. Нерозкритими залишаються питання щодо змісту та структури психолого-педагогічних знань і дослідницьких умінь.

Використана література:

1. Андреев В. И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности / В. И. Андреев. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1988. – 228 с.
2. Базелюк В. Г. Формування дослідницьких умінь керівників загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної педагогічної освіти : автореф. дис. ... канд. пед. наук / В. Г. Базелюк ; Університет менеджменту освіти АПН України. – К., 2008. – 20 с.
3. Бех І. Д. Виховання особистості : у 2 кн. – Кн. 2 : Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади : навч.-метод. видання / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – 344 с.
4. Кузьміна Н. В. Методы системного педагогического исследования деятельности / Н. В. Кузьмина. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1980. – 162 с.
5. Мартиненко С. М. Діагностична діяльність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика : [монографія] / С. М. Мартиненко. – К. : КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2008. – 434 с.

ВОЛЫНЕЦ Ю. А. Теоретические основы формирования готовности будущих воспитателей дошкольных учебных заведений к исследовательской деятельности.

В статье раскрываются теоретические основы формирования исследовательских умений будущих воспитателей дошкольных учебных заведений; определяются содержание и сущность

базовых понятий.

Ключевые слова: исследовательская деятельность, структура и компоненты готовности студентов к исследовательской деятельности; сущностные характеристики готовности.

JULIA WOLYNIEC. Theoretical foundations of the preparation of a future educator preschool education at institution to research.

The article describes the theoretical basis of the formation of research skills for future teachers of preschool education; determined the content and nature of the basic concepts

Keywords: research, structure and components of the readiness of students to research, the essential characteristics of readiness.

Глоба О. П.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

КОРЕКЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ГРУП

Представлена стаття розкриває значення організованих корекційних занять з фізичного виховання студентів спеціальних медичних груп.

Ключові слова: фізичні вправи, корекція порушень психофізичного розвитку, опорно-руховий апарат.

Аналіз стану здоров'я студентської молоді переконує в тому, що на сьогодні існуюча система його формування істотно підірвана. У "Декларації по охороні здоров'я студентів в Європі", прийнятій 5 червня 2007 р. на 14 Конгресі Європейського союзу шкільної і університетської медицини і здоров'я в Тампере (Фінляндія) вказується, що "студенти, що представляють молоду частину населення, потребують особливої уваги з боку фахівців служб охорони здоров'я.

Значна частина абітурієнтів, що вступають до Вузів, вже має різні відхилення в стані здоров'я і фізичному розвитку (А. Власов, 1982; Е. Раїмова, 1984; А. Кудрявцев, 1989; А. Чоговадзе, 1993; В. Козлів, 1995; О. Токмакова, 1999).

Сучасним студентам належить реалізувати такі пріоритетні соціальні функції суспільства, як професійно-трудова, репродуктивна, інтелектуальна й етична. Від них вимагається значна мобілізація сил для адаптації до високих розумових навантажень, формування міжособистісних стосунків, нових умов навчання і мешкання. Але на сьогодні в країні зберігаються негативні тенденції в стані здоров'я студентської молоді, що знижують успішність адаптації і навчання. За даними різних авторів 25-30% першокурсників Вузів віднесено до спеціальної медичної групи (СМГ), що в більшості випадків призводить до звільнення їх від занять фізичною культурою з неминучим